

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประจำปี พ.ศ. 2566

โดย

เทศบาลตำบลท่าพระ

อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

เทศบาลตำบลท่าพระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุล ระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมตามยุค

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เทศบาลตำบลท่าพระได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังว่าเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงทุก สิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๕๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิต และการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณี ของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษา โบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา เชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

**ประเพณี/วัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลท่าพระ
อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์ หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เดิมทีวันที่จัดสงกรานต์นั้นจะมีการคำนวณทางดาราศาสตร์ แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดวันที่แน่นอน คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทยคือ วัน เริ่มปีปฏิทินของไทยจนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา

เข้าพรรษาพักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝนวันเข้าพรรษาเป็น วันที่พระสงฆ์เริ่มอยู่จำพรรษาลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า “ปุริพรรษา”

ประเพณีวันออกพรรษา

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันปวารณา หรือวันมหาปวารณา คือ วันที่เปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุ ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ด้วยเมตตาจิต เมื่อได้เห็น ได้ฟัง หรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรรม

กฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลาที่มีเพียง ๑ เดือน คือ ตั้งแต่ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลานี้เรียกว่า กฐินกาลคือ เทศกาลทอดกฐิน

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	สมุนไพรไทย	นางคำมูล บุปผา	ม.๒๐ ต.ท่าพระ
๒	สมุนไพร	นางพัชราภรณ์ ศรีสนิท	ม.๑๘ ต.ท่าพระ
๓	เกษตรกรรม	นายสังคม เบ้าดี	ต.ท่าพระ

ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	งานประดิษฐ์และการตกแต่งสถานที่	พระศุภกร สิริปัญญาโณ	วัดเทพบูรณาราม ม.๒๐ ต.ท่าพระ
๒	การประดิษฐ์ (งานใบตอง)	พระพิณิตร พิมพ์สิงห์	วัดศิริมงคล ม.๑ ต.ท่าพระ
๓	งานประดิษฐ์	นางสาวอามรรรัตน์ ศรีสร้อย	ห้องสมุดประชาชน เฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดขอนแก่น
๔	การประดิษฐ์ (งานใบตอง)	นางจันทจุฑา หล้ามะโฮง	ม.๒๐ ต.ท่าพระ
๕	การประดิษฐ์ (งานใบตอง)	นางลำพูน จันทะรัตน์	ม.๑๘ ต.ท่าพระ
๖	งานประดิษฐ์	นางบานเย็น ชรกาหมุด	กศน. อ.เมืองขอนแก่น
๗	งานประดิษฐ์	นางสาวณัฐธยา ศรีทองสิริ	กศน. อ.เมืองขอนแก่น

ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	บริษัท ซีพีแรม จำกัด (สาขาขอนแก่น)	ม.๖ ต.ท่าพระ
๒	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางสาวทองคำ มีป่อง	ม.๒๐ ต.ท่าพระ
๓	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางทองสุข ไทยใหม่	ต.ท่าพระ
๔	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางเพลินพิศ ชาสำโรง	ต.ท่าพระ
๕	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางสาวเสาวลักษณ์ ตะสอน	ต.ท่าพระ
๖	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางจันทรา แก้วบุญเรือง	ต.ท่าพระ
๗	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางฉวี นามโนรินทร์	ม.๑ ต.ท่าพระ
๘	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางปรานี พานุสิทธิ์	ต.ท่าพระ
๙	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางสาวศิรินาถ จาริขานนท์	ต.ท่าพระ
๑๐	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางเอมอร ตาตินิจ	ม.๑๐ ต.ท่าพระ
๑๑	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางสาวบุษบาพร บุญชม	ต.ท่าพระ
๑๒	โภชนาการอาหาร/ขนม เบเกอรี่ และเครื่องดื่ม	นางแถม บุญชม	ม.๒๐ ต.ท่าพระ

ด้านการแพทย์แผนไทย

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การแพทย์แผนไทย	นางสาวหทัยรัตน์ วงศ์สุวรรณ	ม.๑๘ ต.ท่าพระ

ด้านศิลปกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ศิลปกรรม	นางสาวพิมลพร พรหมปัญญา	ม.๑๘ ต.ท่าพระ
๒	ศิลปกรรม	นางสาวจรัสลักษณ์ วงษ์หนู	ต.ท่าพระ
๓	ศิลปกรรม	นางเพ็ญพิสุทธิ์ เกียรติคุณกุล	ต.ท่าพระ
๔	ศิลปกรรมการแสดง (สรภัญญะ,หมอลำ)	นางหนูใจ โคนไธวงศ์	ม.๒๐ ต.ท่าพระ
๕	ศิลปกรรมการแสดง (บาสโลป)	นางสมภุ สุตี	ม.๒๐ ต.ท่าพระ
๖	ศิลปกรรมการแสดง (บาสโลป)	นางพรรณณี ทาทิ	ม.๑๘ ต.ท่าพระ
๗	ศิลปกรรมการแสดง (บาสโลป)	นางบุญโฮม พิมพิลา	ม.๗ ต.ท่าพระ
๘	ศิลปกรรมการแสดง (บาสโลป)	นางสุบัน เรืองสีรัน	ม.๑๑ ต.ท่าพระ
๙	ศิลปกรรม (ตกแต่งทรงผม)	นางแพรวนภา วงศ์ทอง	ม.๖ ต.ท่าพระ
๑๐	ศิลปกรรม (ทักษะวิชาชีพการเสริมสวย)	นางสาวพินภักดิ์ ศรีแก้ว	ม.๖ ต.ท่าพระ

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ภาษาและวรรณกรรม	พระราชประสิทธิ์คุณ ดร. (สุนันท์ สุภาจาโร)	วัดเทพบูรณาราม ม.๒๐ ต.ท่าพระ

ด้านศาสนา วัฒนธรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ปรัชญา ศาสนาและประเพณี	พระราชประสิทธิ์คุณ ดร. (สุนันท์ สุภาจาโร)	วัดเทพบูรณาราม ม.๒๐ ต.ท่าพระ
๒	ปรัชญา ศาสนาและประเพณี	พระมหาปพน กตสารโ,ผศ.ดร.	ต.ท่าพระ
๓	ปรัชญา ศาสนาและประเพณี	พระศุภกร สิทธิญาโณ	ต.ท่าพระ
๔	ปรัชญา ศาสนาและประเพณี	พระปลัดธนพล อินทปัญญา	ต.ท่าพระ
๕	ปรัชญา ศาสนาและประเพณี	พระครูปลัดไพโรจน์ สิริภทโท	ต.ท่าพระ
๖	ปรัชญา ศาสนาและประเพณี	พระสารัช ปภัสโร	ต.ท่าพระ
๗	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสุบิน อ่อนบุญมา	ต.ท่าพระ
๘	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสังคม เหง้าจำปา	ต.ท่าพระ
๙	พิธีกรรมทางศาสนา	นายนิ สีกุดหล้า	ม.๒๐ ต.ท่าพระ